

535 C. 1. 2

CAMOËNS

EN

ZIJN HELDENDICHT: „DE LUSIADE.”

REDE VAN A. BEELOO,

BIJ DE

OPENING VAN DE ALGEMEENE VERGADERING

DER

Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en
Wetenschappen,

GEHOUDEN TE AMSTERDAM.

20 September 1872.

Van den Broek

1000

CAMOËNS

EN

ZIJN HELDENDICHT: „DE LUSIADE.”

REDE VAN A. BEELOO,

BIJ DE

OPENING VAN DE ALGEMEENE VERGADERING

DER

Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en
Wetenschappen,

GEHOUDEN TE AMSTERDAM,

20 September 1872.

INCORPORAÇÃO

CAM.
2045 J.

meb 1730019

MIJNE HEEREN!

Met gemeugde aandoeningen betreed ik deze plaats. Het welkom, dat ik u toeroep, had u moeten tegenklinken uit een mond, reeds sedert geruimen tijd voor eeuwig gesloten. De dood van Marten Westerman was een treffend verlies, in de eerste plaats voor zijn gezin, en voor zoo vele kringen, waarin hij zich bewoog, maar ook voor onze Maatschappij, waar hij met lust en ijver voor werkte, en waarin hij voorzeker den voorzitterszetel, waartoe uwe keus hem riep, op een zijner waardige wijs zou bekleed hebben.

Het behoort tot de taak van den Algemeenen Secretaris om in zijn Verslag den verscheiden Algemeenen Voorzitter te gedenken. Dat ik de door hem ledig gelaten plaats thans vervul, is voorzeker niets minder dan eene vergoeding. Hoe ik er toe gekomen ben om deze taak op mij te nemen, weten mijne mede-leden van 't bestuur der voorzittende Afdeeling, — maar is voor u minder belangrijk te vernemen; — en nu ik gereed sta, naar voorschrift en gebruik, u eenige oogenblikken bezig te houden, gevoel ik allermeeft het gewaagde mijner poging.

Het is geen valsche bescheidenheid, wanneer ik be-
tuig meer dan ooit behoefte te gevoelen aan uwe wel-
willendheid, die ik dringend inroep, waar ik het waag
u een en ander mede te deelen over den Portugeschen
dichter Camoëns.

Camoëns is vooral bekend en beroemd om zijn
heldendicht: *de Lusjade*, of, zoo als hij-zelf het be-
titelt: *de Lusitaniërs (os Lusianos)*, dat, zoo als we
straks zullen zien, beter den inhoud aangeeft dan de
benaming *Lusjade*.

Ik geloof niet te ver van de waarheid verwijderd te
zijn, wanneer ik de veronderstelling waag, dat de Por-
tugesche poëzy, zelfs die van Camoëns ('t spreekt
van zelf, buiten de grenzen onzer Maatschappij), niet
overbekend is.

Of de letterkundige wereld daar veel aan verliest,
is een andere vraag. Eigenlijk gezegd is Portugal
arm aan dichtstukken; niet in getal, maar in gehalte.
(Dat heeft het trouwens met meer andere landen ge-
meen.) Over 't algemeen is die poëzy flauw. Zij bestaat
grootendeels uit romancen, vertellingen, herdersdichten,
zeer gemoedelijk en van allerlei aard, b. v. amoureuse-,
jagers-, zeevaarders-, begrafenis-herdersdichten; ja
zelfs scheidsregterlijke-, klooster-, kritische-, genea-
logische-, kluizenaars-, ook nog phantastische herders-
dichten; — voorts uit epistelen, epigrammen, theater-

stukken, enz.; — maar dit alles, ofschoon de vorm soms onberispelijk is, vormt, als een geheel beschouwd, slechts een melodieusen klankenstroom, die daar zachtens langs de oevers kabbelt, en zoete, teedere, weldadige aandoeningen wekt; maar de adem van het genie beroert hem niet en doet de wateren koken en schuimen, dat zij, nu eens met opgezette golven dreigend en donderend daarheen rollen, dan weder met stille majesteit verkwikkend en zegenend voortschieten, maar altijd de verbazing en den eerbied der beschouwers afdwingen.

Er zijn wel eenige oorzaken aan te wijzen van die minder krachtige uiting der Portugesche poëzy. Meestal ademt de Muze in de hoflucht; zelfs Koningen en Prinsen bespeelden de lier en de meest bekende poëten zijn van adellijk geslacht. Het volk, schoon al niet onverschillig voor het bekoorlijke der poëzy, was meer toehoorder dan beoefenaar; misschien de rijmelaars der zoogenaamde helden-romancen en liederen der liefde uitgezonderd, welke zoo door alle standen werden vertegenwoordigd, dat een later geschiedschrijver, Manuel de Faria y Sousa, elken berg in Portugal een Parnas en iedere bron een Hippokrene meende te kunnen noemen. En wat vroeger door de mindere beschaafdheid der zoogenaamde volksklasse werd te weeg gebracht, veroorzaakte later, bij den toenemenden rijkdom uit Indië, de koopmansgeest en het winstbejag. De dichter Saa de Miranda klaagt zelf zijn volk aan, waar hij zegt :

„niet de veldwinnende beoefening van kunsten en wetenschappen, maar de geur der Indische specerijen is de oorzaak van 't insluimeren van den nationalen geest.”

Nog iets: de Portugesche taal- en letterkunde waren nooit regt zelfstandig; steeds stonden zij bloot aan invloeden van buiten. Het Portugeesch, ofschoon in wezentlijkheid onderscheiden van het Spaansch, is toch daaraan naauw verwant en van dezelfde herkomst. De politieke scheiding van het koningrijk Portugal van Spanje, de naijver tusschen de beide volken, die dikwijls in volkshaat overging, (vooral gedurende de 60 jaren, 1580—1640, dat Portugal onder de heerschappij van Spanje stond), belette niet, dat de ontwikkeling van beider taal- en letterkunde gelijken tred hield. Den Portugees klinkt het deftige, imposable Castiliaansch of Spaansch wel ruw en hard, terwijl de Spanjaard het Portugeesch te week en, om de nasale uitspraak, die het met het Fransch gemeen heeft, zelfs onuitstaanlijk vindt, (en strijd om den voorrang was daarvan dikwijls het gevolg); maar het valt niet te ontkennen, dat het Spaansch in Portugal te allen tijde een overwegenden invloed oefende. Het was goede toon bij de Portugesche dichters om ook Spaansche verzen te maken; sommige van de uitstekendsten, een Saa de Miranda en een Montemayor, behooren evenzeer tot de Spaansche als tot de Portugesche letterkunde; de beste tooneeldichters schreven hunne stukken of geheel in 't Spaansch, of bezigden de beide talen in 't zelfde stuk, beurtelings;

de Portugesche koningen werden, zelfs na de herstelling van Portugal's onafhankelijkheid, in 't Spaansch bezongen. Soms wekte dit bittere klagten bij echt vaderland-lievende dichters; „slechts daarom,” roept Bernardo de Brito uit, „is de Portugesche spraak in zoo'n kwaden reuk gekomen, wijl Portugal zulke ondankbare zonen en giftige adders kweekt.”

Geen wonder alzoo, wanneer wij bij de Spanjaarden een buitengewone minachting der Portugesche taal bespeuren. Deze was, naar hun oordeel, om hare weekheid, gansch ongeschikt voor den heldentoon. De geschiedschrijver Velasquez, die in denzelfden geest van haar spreekt, voegt er nogtans, op galante wijs, bij: „de Musen echter waren van eene andere meening, toen zij spraken door den mond van Camoëns.”

Behalve den invloed van het Spaansch, ondervond Portugal dien der navolging van den Italiaanschen stijl, in 't begin der 16e eeuw, waardoor de aloude vorm der Ridderpoëzy verdrongen werd, — een navolgingszucht, die in Spanje zulk een storm verwekte, maar in Portugal onbemerkt overal doordrong.

Nog was een verlammeende invloed die, welken zoowel Spanje als Portugal ondervond door den loop der politieke gebeurtenissen, welke beide landen, reeds van 't begin der 17e eeuw, van het toppunt hunner glorie deed afdalen; alsmede van den druk der wereldlijke en geestelijke dwingelandij, die een moedig, maar ook bijge-loovig volk versteent; en in welke mate ook de Portugezen

bijgeloovig waren, moge blijken uit de omstandigheid, dat nog in den strijd tegen Spanje, na de troonsbeklimming van het Huis van Braganza, de H. Antonius aangeroepen werd om dienst te doen in de legers der Portugezen, en plegtig als Generalissimus der Portugesche troepen werd aangesteld, ten einde de armée onoverwinnelijk te maken.

Toch schitteren eenige namen in den rei der Portugesche dichters met niet gewonen glans. Een Saa de Miranda, Gil Vicente (om wiens tooneelstukken in 't oorspronkelijke te lezen, Erasmus de Portugesche taal zou geleerd hebben), Ferreira en anderen; doch wie, behalve eenige beoefenaars der zuidelijke litteratuur, kent zelfs hunne namen, om niet te spreken van hunne werken, al even weinig bekend als de „vijf king” met hunne verklaringen „schin” der Chinezen.

Camoëns alleen maakt eene schitterende uitzondering, „wiens luit,” zoo als hij zelf zong:

„Wiens luit, vol hemelval,

Meer roems dan heils op aard weêrvaren zal.”

Zonderling is soms het lot van een auteur of van eenig werk, dat nu eens hoog verheven, dan diep vernederd, dobbert op den afwisselenden stroom der publieke meening, tot dat het soms eensklaps in de diepte verzinkt, om nooit weêr boven te komen. Maar wat den stempel draagt van het waarachtig schoon, al bestaat ook verschil over betrekkelijke waarde, dat blijft. Zoo de naam van Camoëns en zijn heldendicht.

Ofschoon van Camoëns gedichten bestaan in ieder soort van poëzy, ja ook in de Spaansche taal, (zoo weinig kan zelfs de voortreffelijkste zich geheel losmaken van de zeden en vooroordeelen van zijn tijd), zoo bepalen we ons, voor 't oogenblik, alleen bij zijn Helden-dicht. Ik behandel hier niet de twistvraag, in hoe verre de *Lusiade* aanspraak mag maken op dien titel. Er is zoo veel gehaspeld over de vereischten van den Epos, dat men eindelijk zich verwart in al die bepalingen; als of het wezen der zaak bestond in 't kennen en opvolgen der verschillende regelen, bij wier aantal men schijnt over 't hoofd te zien den eersten regel, welken jufvrouw *Glasses* stelde, bij haar recept om een haas te braden: „vang eerst uw haas”.

Inderdaad, men moet veel afleeren van 't geen over dit onderwerp gezegd en geschreven is, om zich zonder pedanterie uit te drukken. Men heeft nu eenmaal tot maatstaf van een waren Epos willen aannemen de *Ilias*; maar dichters als *Dante*, *Camoëns* en *Tasso*, als zij ontgloeid zijn voor godsdienst, vaderland en heldengrootheid, zoeken niet angstig naar een stereotypen vorm. De dichter staat, met bezielde oog en van aandoening gloeiende borst, voor zijn onderwerp; hij ziet, om zoo te spreken, het onzienlijke; de natuur ontrolt hem hare schoonste tafereelen, hij hoort hare duizende stemmen, hij beluistert het bruisen der driften in het menschenhart en volgt hare uitingen in liefde en haat, in vrede en strijd, in omarming en slaggewoel, — en dat alles

weêrklint van zijne snaren, naar de eigenaardigheid van zijn wezen en de stemming van zijn luit, zonder bepaalde studie of berekening, maar zóó, als het muzikinstrument trilt en klinkt van den adem, die het doorruischt. — Ach, die kunstregelen!... Niet dat alle band en teugel te verwerpen is; ook de welstand, de smaak hebben hunne eischen; — maar dat eeuwig conventionele, dat voor warme aandoening koele welvoegelijkheid, voor ongedwongen aandrift, affectatie in de plaats stelt! — kunstenaar, dichter, volg de natuur, — waarom zou zij niet evenzeer schoone vormen als oorspronkelijke gedachten doen vinden!

Het zwaartepunt, als ik het zoo noemen mag, der *Lusiade* is niet een enkele handeling, een held, om wien zich andere groeperen, terwijl de eenheid van 't geheel afgewisseld, niet verbroken, wordt door episoden; — het doel van *Camões* was het scheppen van een groot tafereel, waarin al de lichtpunten van de historie van Portugal schitterend uitkwamen, en den helden en allen grooten mannen van zijn land een onwelkbare lauwerkrans gevlochten werd; een nationaal monument van Portugal's roem en grootheid. De togt van *Vasco de Gama* naar Indië langs de Kaap de Goede Hoop, waarmede het gedicht aanvangt, is dus niet, gelijk algemeen wordt aangenomen, de hoofdinhoud, maar slechts de grondslag, waarop het gebouw is opgetrokken, waarin achterevolgens de beroemdste personen optreden en de treffendste daden worden voorgesteld. Verkeerde-

lijk heeft men in de verschillende deelen episodēn gezien. De *Lusiade* bezit er eigenlijk slechts één, de verschijning van den reus Adamastor, die Afrika's zuidelijk voorgebergte moet voorstellen. Er is toch in 't gedicht een veel uitvoeriger tafereel, dat van den connetable Nuno Alvarez Pereira, die, door de zegepraal op de Spanjaarden, in den slag bij Aljubarota, de onafhankelijkheid van Portugal redde; dit gedeelte, 't welk ongetwijfeld de schoonste plaatsen bevat, zou, veeleer dan Gama's togt naar Indië, als de eenheid van den Epos beschouwd worden, indien men de *Lusiade* wilde afmeten naar den gewonen maatstaf van het Heldendicht.

Geen vergelijking alzoo met andere epische gedichten kan de waarde doen schatten van de *Lusiade*. Camoëns bewandelde zijn eigen weg, waarin hij zich alleen door zijn gloeiende phantasie en vurige vaderlandsliefde leidden liet. Zijn stijl, zijn dictie heeft hij gevormd naar het model der ouden en den pas in Portugal bekend geworden Italiaanschen smaak. — Ach, waarom kon hij zich niet geheel losrukken van het vroeger genoten academisch onderrigt en van de scholastieke wijsbegeerte! Zoo kwam hij er toe om doortrokken te worden van de heerschende klassieke denkbeelden; en, aangezien volgens deze tot het weefsel van het heldendicht ook hoogere wezens behoorden, de toevlugt te nemen tot de Grieksche mythologie; zoo verviel hij tot de ongerijmde vermenging van het heidensch element met het christelijk. Nu wordt de Olympus geplunderd; Venns ver-

klaart zich vóór — Bacchus tegen Portugal. De laatste vermomt zich, nu eens als een Christenpriester, die aan een tooveraltaar christelijke plegtigheden verrigt, om de Portugezen te bedriegen, dan als een Mahomedaansch priester, om bij de Afrikaansche en Indische vorsten den ondergang der Lusitaniërs te bewerken. Het gebed van Gama tot zijn christelijken God wordt door Venus verhoord, — en zulke wanverhoudingen meer, waardoor schier elke indruk der poëtische schoonheden verloren gaat. Dit is de zwakke zijde van Camoëns. Het is geen verontschuldiging, dat Dante, Ariosto en Tasso in 't zelfde euvel vervielen. Minder bevooroordeeld, of liever, minder kind van zijn tijd, zou hij dien valschen tooi versmaad hebben, en ook daar als oorspronkelijk dichter hebben uitgeblonken, waar hij nu slechts zijne geleerdheid ten toon spreidt en tot pedanterie vervalt.

De fabel der *Lusiade* is zeer eenvoudig. Na eene inleiding, die aan den aanhef van de *Aeneïs* doet denken, waarin de dichter als het voorwerp zijner zangen aankondigt: „de wapenen en de hoogberoemde mannen, die van de westelijke kusten van Lusitanië, door nimmer beploegde zeeën, tot de overzijde van Taprobane heendrongen; die, onder ontzettende gevaren en strijd, meer volbragten dan menschelijke kracht mogelijk scheen, een nieuw koninkrijk stichtten, en het ten top van eer verhieven; — voorts de roemrijke daden der koningen, die het ware geloof met de grenzen van hun gebied

uitbreidden, en schrik verspreidden in de onzalige oorden van Afrika en Azië, — nevens zooveel anderen, die door dappere daden zich onsterfelijk gemaakt hebben.”

Op deze inleiding volgt het verhaal van de komst der vloot van Vasco de Gama op de oostkust van Afrika; hij vindt een goed onthaal bij den koning van Melinde, en dezen verhaalt hij den roem van zijn vaderland, in een rij van dichterlijke tafereelen, waarin hoofdzakelijk uitmunten de verhalen van Egas Moniz, den Portugeschen Regulus, de beschrijving van den slag bij Ourique, waardoor het koninkrijk Portugal gegrond werd, het onvergelykelyk schoone verhaal der lotgevallen van Ines de Castro, en dat van den reeds vermelden slag bij Aljubarota. Dit laatste verhaal bewijst de levendige voorstelling des dichters, die even te huis was in het slaggewoel als in den tempel der Musen. — Vervolgens bereikt Vasco de Gama Calecoet, op de kust van Malabar, maar eerst na een hevigen storm, waarin de vloot haar ondergang nabij is, en die door Camoëns met de levendigste kleuren, blykbaar aan eigen ervaring ontleend, geschilderd wordt. Dit is evenzeer het geval, wanneer de dichter Indische natuurtafereelen te aanschouwen geeft, zoo als alleen hij kon, die ze zoo lang van nabij had gadeslagen.

Het verblijf van Vasco de Gama te Calecoet wordt voornamelyk aangewend om, naar aanleiding van schilderijen en geborduurde tapijten aan boord van

het admiraalschip, aan den gouverneur der stad den roem der Portugezen uit hunne geschiedenis te verkondigen, waardoor vroegere verhalen van dien aard, van Vasco de Gama aan den koning van Melinde, worden aangevuld en voortgezet. — Ook het misverstand tusschen den Samorin en Vasco de Gama waardoor de onderhandelingen worden afgebroken, en Gama genoodzaakt is den terugtogt aan te nemen, wordt vermeld, meer historisch dan dichterlijk; — maar wat er hier aan poëzy ontbreekt, wordt rijkelijk vergoed door de alles overtreffende en weelderige beschrijving van het toovereiland in het hart van den Oceaan, en het daar bereide feest, waarop Vasco de Gama en zijne togtgenooten door Thetis en hare nymphen worden onthaald, als eene vergoeding voor zoo veel doorgestane vermoeijenissen en gevaren. Het is waar, de dichter bereikt hier en daar de uiterste grens der betamelijkheid, zoo hij ze soms niet overschrijdt, maar in deze schildering is Camoëns door geen later dichter, zelfs niet door Tasso overtroffen. Voor 't overige geeft de dichter zich ook hier zoo als hij is, een Portugees van zijn tijd, even vatbaar voor ridderlijken heldenmoed en alles opofferende vaderlandsliefde als voor de genietingen der weelde.

Treffend is het slot van 't gedicht, de eenige plaats, waar Camoëns van zich zelve spreekt. Hij voorzag, toen hij het einde van zijn arbeid naderde, dat ook daardoor geen aardsch geluk hem zou te beurt vallen,

en reeds gevoelde hij, „bij het wegzinken der jaren, zijn geest verstijven door den killen adem van het noodlot, en zich zelve door leed en kommer voortgedreven naar den donkeren stroom der vergetelheid en van den eeuwigen slaap.”

Om al de diepte der smart te gevoelen, die daar spreekt in deze zielzucht des dichters, is een korte herinnering van zijn levensloop niet overbodig.

Camoëns werd geboren in 1517 of 1524, te Lissabon, Coïmbra of Santarem; beide is onzeker. Van mingegoede, schoon adellijke ouders afkomstig, stond hem, na zijne opleiding aan de Academie te Coïmbra, de toegang ten hove, en een loopbaan, 'tzij in 't burgerlijke, 'tzij in 't militaire, open. Maar weldra werd hij van het hof en uit Lissabon verwijderd, waarschijnlijk het gevolg van door hem vervaardigde satyren op de hovelingen, — of van een aangeknoopte, maar niet gedulde, liefdesgeschiedenis, — voor beide was stof aan 't hof te Lissabon. Van de geliefde, die de oorzaak zijner verbanning zou geweest zijn, weten we weinig meer dan den naam: Catharina de Attajide. Zij had dan ook minder invloed op zijn poëzy dan de idealische Beatrice op die van Dante, en de even idealische Laura op die van Petrarca, die, terwijl hij gedurende twintig jaar honderd zijner schoonste sonnetten op haar vervaardigde, aan haar echtgenoot de Sade, met wien zij schappelijk leefde, elf kinderen schonk.

Later diende Camoëns op de vloot en streed, aan

de zijde zijns vaders, die zeekapitein was. Bij een treffen in de Straat van Gibraltar verloor hij zijn regteroog. In Lissabon teruggekeerd, en daar noch belooning, noch bescherming vindende, beproefde hij zijn fortuin in Indië. Daar ging het hem echter evenmin voordeelig. Het hof van den onderkoning te Goa was hem even ongunstig gezind als dat te Lissabon. Van daar werd hij, ook waarschijnlijk ter zake van eenige satyren, in een soort van ballingschap, gezonden naar het eiland Macao, in de baai van Canton; hier bekleedde hij het ambt van boekhouder der nalatenschappen van overledenen. Maar, aangezien op Macao geen nalatenschappen te beheeren waren, was het bestaan van den dichter-boekhouder zeer sober; daarentegen had hij veel tijd om aan zijn Heldendicht te werken. Op Macao draagt een grot den naam van de grot van Camoëns; daar zou de dichter zijn *Lusiade* voltooid hebben.

De nieuwe onderkoning van Goa was echter Camoëns meer genegen, en gaf hem verlof naar Goä terug te keeren. Op de reis derwaarts leed hij schipbreuk op de kust van Cambodsja. Hij verloor daarbij het weinige wat hij bezat, en redde niets dan zijn leven en zijn gedicht.

Naauwelijks te Goä aangekomen, overleed zijn beschermer, en diens opvolger was onzen dichter weër kwalijk gezind. Op beschuldigingen van oneerlijkheid in de waarneming zijner bediening, werd hij zelfs in

den kerker geworpen. Hij bewees zijne onschuld zonneklaar en werd ontslagen, maar op nieuw, om schulden, aangehouden, uit welke ongelegenheid hij gered werd door een gedicht aan den onderkoning gewijd.

Zijn verblijf in Indië was hem nu ondragelijk geworden, en hij verlangde naar Portugal terug. Na onderscheiden teleurstellingen te Sofala, op Afrika's Oostkust, werwaarts hij eerst was heengetogen, ondervonden, gelukte het hem eindelijk uit de handen van den hebzuchtigen bevelhebber van Sofala ontslagen te worden en naar Portugal terug te keeren.

Zoo landde Camoëns, na 36 jaren afwezendheid, in de haven van Lissabon, armer dan hij van daar vertrokken was. Ongelukkig trof zijne terugkomst zamen met den aanvang van Portugal's rampen. De jonge koning Sebastiaan nam wel de opdracht van de *Lusiade* aan, en dit verschaftte den dichter een gering pensioen, maar onder de bezwarende voorwaarde van het Hof overal te moeten volgen, en de dichter had naauwelijks brood voor zijn levensonderhoud. Kort daarna verloor koning Sebastiaan kroon en leven in den strijd tegen de Mooren. Nu ging Portugal's grootheid en zelfstandigheid weldra te gronde. Het lijden des grijzen dichters om het zinken van zijn vaderland, dat hij als jongeling groot en roemrijk gekend had, drukte niet minder dan de armoede. De dichter at het genadebrood in het klooster San Domingo, terwijl een getrouwe Maleische slaaf des avonds voor zijn meester bedelde.

Maar toen Camoëns door den dood van den slaaf ook van deze hulp verstoken was, was zijn eenige toevlugt een kribbe in het hospitaal, waarop hij, uitgeteerd door ziekte en gebrek, in 1579 overleed.

Intusschen steeg de roem van zijn heldendicht meer en meer. Zestien jaren na zijn dood, vereerde Don Gonzalo Cotinho het graf des dichters met een gedenksteen, waarop hij deze woorden beitelen liet: »Hier rust Luis de Camoëns, de eerste dichter van zijn tijd, hij leefde arm en ellendig en stierf desgelijks.»

Laat mij deze rede besluiten met het voordragen van eenige dichtregelen, in vroeger jaren op Camoëns vervaardigd.

Wat klaagt gij, eenig uitverkoren,
 Die u aan hooger sfeer dan de aarde voelt verwant,
 Die in uw borst een vlam voelt gloriën
 Van 't vuur, dat heilige engelenkoren
 Doorgloeit, wanneer hun hand de gouden citer spant,
 Die, balling, hier op aard den zilvertoon doet hooren
 Van 't hemelsch vaderland!

Wat klaagt gij, dichter, dat uw zangen
 Verklinken, als de toon der harpsnaar in de lucht,
 Waarover Zefiers adem zucht;
 Dat zorgen u den boezem prangen,
 De voeten kluistren, als uw geest, met aadlaarsvlugt,
 De wicken uitslaat, en zich wiegt in hooger luchten,
 Waar andren, 't spoor ontgaan, vermoeid naar d'adem zuchten;

Wen gij, in uw verheven vaart,
 Der idealen rijk doorwaart,
 Gevoedsterd door den dauw der heemlen,
 En Hermes' en Orions gloed,
 Op 't vlokkig wolkenveld, beneden u ziet weemlen,
 Als de Alpenreiziger de bliksems aan zijn voet!

Wat klaagt gij, dat de storm der driften
 Den bodem schokt van 't rustloos hart,
 De nepen van onduldbre smart
 In wang- en voorhoofdgroef zich griften;
 De Vriendschap u verried, der Liefde onbluschbre vlam
 Uw jeugd verteert, uw borst doet gloeijen,
 En 't onvoldaan verlangen groeijen
 Naar alles wat u 't Lot ontnam;
 Dat de Eer, waar heel uw ziel voor blaakte,
 Gelijk een schaduw u ontvliedt,
 Wat lauwer om de kruin van ongewijden kraakte,
 Den distelkrans des smaads u biedt,
 En niets dan 't klagend speeltuig liet!

O, als gij met de snaren toovert,
 't Is, als zij trillen van uw diepgeschokt gevoel,
 Ziedaar wat enkel 't hart veroverd,
 Voor iedere andere aandrift koel.
 Ziedaar des Dichters lotsbestemming,
 Den vlijmend' angel van het leed,
 Der driften scherpen slangenbeet,
 Der zorgen felle hartsbeklemming
 Te voelen, zoo als niemand deed.

Dan is hij meer dan Vorst der wereld,
 Beheerscher van het stugst gemoed,
 Die, als een traan in 't oog hem perelt,
 Naar wilkeur tranen storten doet.
 Dat mag geen kouder lied, hoe lieflijk 't ruischt en vleit;
 Hem, hem alleen, als u, de ware onsterfelijkheid!

Wat klaagt gij, dat, ten spijt van uwe zangen,
 Het vaderland u wreed verstoot,
 Die 't, met oneindig zielsverlangen,
 Aan 't liefdevolle hart bleeft prangen,
 Een bos kuste op de marmren wangen
 Dier koude beeldnis van den dood,
 Wie van 't aloude vuur geen sprank meer overschoot!

Gewroken is uw smaad, o zanger,
 De wond, die u geslagen wordt.
 Een wolk, van leed en jamren zwanger,
 Is over Portugal verdelgend uitgestort.
 De kroon, wie de Oosterpaarlen sierden,
 Door Gama's moed behaald, en wie uw zangen vierden,
 Is smaadlijk haar van 't hoofd gerukt
 En op der vreemden kruin gedrukt.

— — — — —
 — — — — —

Maar, boven dezen jammervloed,
 Waarin haar bodem ligt bedolven,
 Rijst nog een star met heldren gloed,
 En strooit haar goud op 't schuim der golven,

In spijt van 't stijgend noodgetij';
 Een reine hemelmelodij
 Klinkt door het ruischen van de baren:
 Uw roem is 't, o Camoëns, de weêrgalm van uw snaren.

Ja, moge uw luit weemoedig klagen,
 Gij zucht om 't leed van Portugal;
 Gij zongt haar roem in schooner dagen,
 Hoe zoudt gij juichen om haar val!
 De liefde, 't vaderland gezworen,
 Deedt gij in heldenzangen hooren,
 Hoe diep verneêrd door 't grimmig lot;
 Der Lusitanen roem en Gama's zeegevaren
 Weêrgalmden van uw citersnaren,
 In 't wêltsel van Macaos grot.

Nu lacht een blijder hoop u tegen,
 En 't harte zwelt van nieuwen lust.
 Het Regt regeert; de driften zwegen;
 Gij ruilt het vreemde land voor vaderlandsche kust.
 Daar loeit de orkaan; de zee, aan 't woeden,
 Verzwelgt in d' afgrond van haar vlooden,
 Wat u, op 's levens reis, behoedt voor d' ondergang!...
 Maar — niets heeft U het Lot ontnomen —
 Gij landt, en redt aan Meihongs zoomen,
 Uw leven en — uw Heldenzang.

Zijn lauwrên zullen 't hoofd beschauwen,
 In spijt der stormen van 't geval!
 De hoop bevlengelt u, en in de verte blauwen
 De kusten van uw Portugal.

Daar zal, na honger, smart en boeijen,
 Voor u de lauwerkrans herbloeijen,
 U, Koning in het dichterrijk!
 Gij landt, — uw zang zal u en Portugal veredelen;
 Gij landt, — om hier uw brood te bedelen,
 Te sterven in 't Gesticht, der Armoê laatste wijk!...

Maar wat zegt aardsche druk, o zanger,
 De troost, uw' ouderdom ontzeid!
 Al knelt de zorg in 't doodsuur banger, —
 Uw naam behoort de onsterfelijkheid!...
 Heil, driewerf heil hem, die, na 't sterven,
 Een lijkgesteente mag verwerven
 Als, o Camoëns, uw stof bedekt!
 Die, voor den prijs van 't zwaarste lijden,
 Zijn zang aan 't Vaderland mag wijden,
 En d'eerbied van al de eeuwen wekt!...

NB

EFG0000469496